

Barns rättigheter i utveckling

En idéanalys av UNICEF:s strategiska plan för åren
2014-2017 utifrån två olika rättighetsperspektiv

Maria Svensson

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

MRSK30 Höstterminen 2013

Handledare: Olof Beckman & Lina Sturfelt

Omfång: 11048 ord

Abstract

This essay is a descriptive idea analysis of the rights perspective shown by UNICEF, the United Nations Children's Fund, in their Strategic Plan for the time period of 2014-2017. The purpose is to examine how an understanding of rights is shown by UNICEF, in accordance with the principles set forth in the human rights-based approach to development that the organization is committed to follow. This human rights-based approach shapes my theory in the first part of my analysis. Further on, my aim is to nuance UNICEF's rights perspective through the theory on rights and development shaped by Thomas Pogge which has a greater emphasis on accountability. I do not discuss the practical feasibility of the strategic plan by UNICEF in this essay. The findings of the analysis show that UNICEF's rights perspective is greatly in accordance with the human rights-based approach contained within my theory. UNICEF focus especially on the most disadvantaged children within their work and use the interdependence of rights to create an overall fulfillment of children's rights. Pogge's theory nuances the organization's rights perspective within the area of accountability and measures for a world of justice. With a rights perspective influenced by the theory of Pogge, this essay concludes that UNICEF should identify the rich countries of the world as duty-bearers for rights and demand that they accept their responsibility. UNICEF should also focus their work on advocacy for a fair institutional order in which development is possible.

Keywords: UNICEF, HRBA, Pogge, development, children's rights, UN, accountability, human rights, strategic plan 2014-2017

Denna uppsats är en beskrivande idéanalys av UNICEF:s rättighetsperspektiv så som det uttrycks i deras strategiska plan för åren 2014-2017. Syftet är att undersöka hur en rättighetsförståelse visas hos UNICEF i jämförelse med det rättighetsbaserade tillvägagångssätt organisationen har åtagit sig att följa. Detta rättighetsbaserade tillvägagångssätt utgör min teori i den första delen av min analys. Vidare är mitt mål att nyansera UNICEF:s rättighetsperspektiv genom Thomas Pogges teori kring rättigheter och utveckling, vilken har en större betoning på ansvar. Jag diskuterar inte den praktiska genomförbarheten av UNICEF:s strategiska plan i denna uppsats. Resultatet av analysen visar att UNICEF:s rättighetsförståelse stämmer väl överens med det rättighetsbaserade tillvägagångssätt som förespråkas i min teori. UNICEF lägger särskilt fokus på att arbeta för de mest utsatta barnen och använder sig av rättigheters beroende av varandra för att uppfylla rättigheter för barn inom flera områden. Pogges teori nyanserar organisationens rättighetsperspektiv inom området för ansvar och åtgärder för en rättvisare värld. Med ett rättighetsperspektiv influerat av Pogges teori, visar denna uppsats att UNICEF borde identifiera världens rikare länder som skyldighetsbärare för rättigheter och kräva att de tar sitt ansvar. UNICEF borde också fokusera deras arbete på opinionsbildning för en rättvis institutionell ordning där utveckling är möjligt.

Nyckelord: UNICEF, HRBA, Pogge, utveckling, barns rättigheter, FN, ansvar, mänskliga rättigheter, strategisk plan 2014-2017

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
1. Inledning.....	6
1.1 Syfte och frågeställning	6
1.2 Material.....	7
1.3 Avgränsningar	9
1.4 Teori	9
1.4.1 UN Common Understanding	9
1.4.2 Pogges teori	11
1.5 Metod.....	13
2. Litteraturoversikt och tidigare forskning.....	15
2.1 Mänskliga rättigheter och utveckling	15
2.2 Human rights-based approach	18
3. Analys.....	21
3.1 UNICEF:s rättighetsförståelse.....	21
3.1.1 Artikel 1: Aktiviteter ska bidra till uppfyllandet av rättigheter	21
3.1.2 Artikel 2: Principer kring mänskliga rättigheter ska styra allt arbete.....	23
3.1.3 Artikel 3: Utveckling främjar kapaciteter för skyldighets- och rättighetsbärare	28
3.2 Pogges perspektiv	30
3.2.1 Skyldighetsbärare och problemorsaker	31
3.2.2 Opinionsbildning för institutionella reformer.....	33
4. Slutsats.....	35
4.1 Slutdiskussion - är Pogges teori endast en utopi?.....	38
5. Källförteckning.....	40
5.1 Primärmaterial	40
5.2 Litteratur	40
5.3 Internetsidor.....	41
5.4 Övrigt.....	42

Förkortningar

HRBA	Human Rights-Based Approach
NGO	Non-governmental organization
UDHR	The Universal Declaration of Human Rights
UN	United Nations
UNDG	United Nations Development Group
UNICEF	United Nations Children's Fund

1. Inledning

Mänskliga rättigheters koppling till, och närvarande inom, utvecklingsarbete är något som ofta hänvisas till idag för att visa på legitimitet för uppsatta projekt eller argumentera för varför något är viktigt att arbeta med. Hjälporganisationer vill ofta undvika frasen ”välgörenhet” eftersom detta för tankarna till att det endast är vår egen goda vilja som uppmanar oss till att arbeta mot utveckling och att det inte finns något som säger att vi *måste* hjälpa till. Utvecklingsarbetet för mänskliga rättigheter uppvisar dock ett annat budskap. Rättigheter är just något man har *rätt* till och hjälparbetet för att uppfylla dessa är således inte välgörenhet utan en skyldighet.

Arbetet för barns rättigheter har alltid intresserat mig eftersom barn som inte har någon som stöttar dem, hjälper dem eller älskar dem, befinner sig i en extremt utsatt situation. Att uppfylla rättigheter för dem och hjälpa dem nå sin fulla potential är viktigt och värdefullt arbete i mina och många andras ögon. Idén för denna uppsats kom således ur det intresset och från att jag engagerat mig som frivillig för UNICEF, FN:s barnfond. Mitt engagemang gjorde att jag påbörjade den här uppsatsen med användbara förkunskaper om UNICEF, dock har jag strävat mot att förhålla mig objektivt till organisationen i analysen.

Denna uppsats kommer utgå från teorier om hur man arbetar med rättigheter i samband med utveckling, samt frågan hur ett *rättighetsperspektiv* kommer till uttryck i den plan UNICEF styr sitt arbete efter. Därefter kommer jag problematisera UNICEF:s rättighetsförståelse utifrån ett mer kritiskt perspektiv kring utveckling och ansvar med fokus på institutionella reformer.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur ett rättighetsperspektiv syns i UNICEF:s strategiska plan och därigenom i deras arbete för att förbättra livssituationen för världens barn, samt att problematisera huruvida ett mer kritiskt perspektiv kring rättigheter och utveckling kan nyansera UNICEF:s rättighetsförståelse. Detta genom att utvärdera influensen av det rättighetsbaserade tillvägagångssätt (HRBA) som UNICEF åtagit sig att efterfölja¹ i organisationens strategiska plan för de kommande åren 2014-

---

¹ United Nations Development Group (UNDG), *The Human Rights Based Approach to Development Cooperation: Towards a Common Understanding Among UN Agencies* (hädanefter *UN Common Understanding*), 2003, hämtat 2013-11-21.

2017.² Därefter kommer jag ifrågasätta den visade rättighetsförståelsen utifrån ett alternativt, mer kritisk, perspektiv kring mänskliga rättigheter och utveckling skapat av Thomas Pogge, vilket har en fokus på ansvar, skyldighetsbärare och institutionella reformer. Min huvudsakliga frågeställning lyder:

Vilken rättighetsförståelse kommer till uttryck i den strategiska planen för UNICEF:s arbete åren 2014-2017 och hur kan Pogges mer kritiska rättighetsteori nyansera organisationens rättighetsförståelse?

För att besvara denna frågeställning behöver jag även begrunda följande delfrågor:

- Hur syns principer kring hur man arbetar med rättigheter och utveckling från det HRBA man inom UNICEF åtagit sig att följa i den nya strategiska planen?
- Vilka delar av HRBA kommer inte till uttryck i UNICEF:s strategiska plan?
- Inom vilka områden och på vilket sätt skiljer sig den rättighetsförståelse UNICEF visar från Pogges teori med betoning på ansvar?
- På vilket sätt kan Pogges teori utveckla UNICEF:s rättighetsförståelse?

Genom att undersöka materialet med dessa frågor i beaktande kan jag uppnå mitt syfte med uppsatsen.

1.2 Material

Analysen i denna uppsats kommer vara uppdelad i två steg. I det första steget kommer mitt primärmaterial bestå av den strategiska planen för UNICEF:s arbete de kommande åren. UNICEF är en barnrättsorganisation som bildades 1946 genom en resolution av FN:s generalförsamling.³ 1989 antogs FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) där UNICEF:s uppgift att arbeta för att konventionen efterlevs världen över nämns i artikel 45.⁴

UNICEF är ett FN-organ men får inget finansiellt stöd därifrån. Organisationen är politiskt och religiöst obunden. Den är verksam i cirka 190 länder, antingen genom

---

² United Nations Economic and Social Council, *The UNICEF Strategic Plan, 2014-2017: Realizing the rights of every child, especially the most disadvantaged*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013.

³ UNICEF, "Our history", *UNICEF*, 2013-12-28, hämtat 2013-12-28.

⁴ Convention on the Rights of the Child, 1577 U.N.T.S. 3, 20 November 1989, art. 45.

projekt eller i form av nationella kommittéer vars huvuduppgifter är insamling, att informera kring UNICEF:s arbete samt opinionsbildning kring barns rättigheter.⁵

I september 2013 presenterade UNICEF:s styrelse dokumentet *The UNICEF Strategic Plan, 2014-2017: realizing the rights of every child, especially the most disadvantaged* för FN:s ekonomiska och sociala råd.⁶ Detta utgör således mitt primärmaterial. I planen beskriver UNICEF lärdomar från tidigare år och sina nya fokuserade arbetsområden för den kommande perioden. Man beskriver också vad man tror att UNICEF:s arbete kommer bidra med, samt implementeringsstrategier för den nya planen, inkluderande kapacitetsutveckling och strategiska samarbeten. UNICEF redogör för hur de ska arbeta med humanitära insatser i samband med utveckling och använda sig av en ledning där fokus ligger på effektivitet och resultat. Planen är 18 sidor lång. Genom att undersöka detta dokument kan jag urskilja hur UNICEF:s framtida arbete kommer se ut, vilket sedan kommer analyseras utifrån ett rättighetsperspektiv. Det jag främst fokuserar på i min analys är de delar av planen som beskriver hur UNICEF kommer utföra sitt arbete, de nya fokusområdena med förväntade resultat, samt ledningens arbetssätt. Viktigt att påpeka är att den nya strategiska planen inte har framställts på en gång, utan det finns även tidigare utkast, respons och komplimenterande dokument till planen. Jag har valt att endast analysera den strategiska planen därför att den utgör det grundläggande dokumentet som berör UNICEF:s arbete i helhet, varför utvärdering av detta skapar en bredare förståelse för hela organisationen arbete samt dess kamp för barns rättigheter och deras rättighetsförståelse.

I det andra steget av min analys, där min frågeställning rörande hur en mer kritisk teori kan nyansera UNICEF:s rättighetsförståelse ska besvaras, består mitt primärmaterial fortfarande av den strategiska planen, men också av resultatet från den första delen av analysen. Jag kommer där att problematisera UNICEF:s rättighetsperspektiv.

Jag kan inte se att jag behöver göra några forskningsetiska bedömningar i min uppsats. Det enda som bör nämnas är att jag är engagerad som frivillig för UNICEF. Som jag skrev i inledningen har detta påverkat val av ämne för min uppsats samt självfallet val av organisation att fokusera på. Mina förkunskaper kring organisationen har stärkt min uppsats, men jag har alltså strävat mot objektivitet i analysen.

---

⁵ UNICEF Sverige, "Så arbetar vi", *UNICEF Sverige*, 2013-12-28, hämtat 2013-12-28.

⁶ *The UNICEF Strategic Plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 1.

1.3 Avgränsningar

Inom organisationen UNICEF finns det en oerhörd mängd policydokument som styr en fokuserad del av arbetet. Att analysera UNICEF är således något som kan göras utifrån otaliga synvinklar och med olika syften. Jag har valt att fokusera på deras nya strategiska plan då detta dokument är något som påverkar organisationen i sin helhet. Jag kommer inte titta på tidigare strategiska planer för UNICEF eller utvärdera hur de har påverkat barns rättigheter eller den nya planen.

Jag kommer inte heller diskutera huruvida de nya målen kan tänkas uppfyllas eller utvärdera den rent praktiska sidan av de strategier som nämns i planen. Det jag istället kommer fokusera på är just hur man kan se ett rättighetsperspektiv i de mål och strategier som lyfts upp i utformningen av planen och huruvida Pogges mer kritiska rättighetsteori kan tillföra något till UNICEF:s rättighetsförståelse.

Jag är också medveten om att arbetet för barns rättigheter skiljer sig från det som siktar mot att stödja mänskliga rättigheter i allmänhet. Däremot kommer jag inte i denna uppsats analysera hur ett barnrättsperspektiv hos UNICEF kan skilja sig från traditionella rättighetsperspektiv. Det som är relevant i denna uppsats är endast att UNICEF har Barnkonventionen som grund och arbetar därför för att uppfylla rättigheterna i denna, varför jag kan analysera deras rättighetsperspektiv. Detta kommer jag göra med utgång i teorier kring rättigheter och utveckling, dock inte teorier specifika för barns rättigheter.

1.4 Teori

Mitt teoretiska perspektiv berör kopplingen mellan mänskliga rättigheter och internationellt utvecklingsarbete. Analysen kommer bestå av två steg och därför kommer jag även använda mig av två olika teorier, dock båda inom det angivna ämnet. De två teorierna är det rättighetsbaserade tillvägagångssätt (HRBA) som UNICEF använder sig av, samt en mer kritisk teori från Thomas Pogge.

1.4.1 UN Common Understanding

The Human Rights Based Approach to Development Cooperation: Towards a Common Understanding Among UN Agencies (hädanefter UN Common Understanding) utfärdades av United Nations Development Group (UNDG) år 2003. Dess syfte är att försäkra ett enhälligt åtagande för mänskliga rättigheter i allt arbete från olika FN-

organ, UNICEF inkluderat.⁷ UN Common Understanding styrs av tre principer eller punkter, vilka hädanefter kommer hänvisas till som artiklar. Den första utgörs av tanken att *alla* aktiviteter och policys inom utveckling ska främja en eller flera av de mänskliga rättigheterna fastställda i UDHR.⁸ Artikel två säger att mänskliga rättighetsprinciper ska styra ”programming in all sectors” och ”programming in all phases of the programming process, including assessment and analysis, programme planning and design [...]; implementation, monitoring and evaluation.” Dessa principer utgörs av att mänskliga rättigheter är universella och inte går att förlora (det vill säga en person kan aldrig ge upp sina rättigheter eller tvingas ge upp dem), de går inte att separera från varandra och de är beroende av varandra. Vidare är alla människor jämlika och får inte diskrimineras på några grunder, samt att alla människor ska få delta i och åtnjuta utveckling där rättigheter kan uppnås. Skyldighetsbärare (ofta stater) har ansvar att uppfylla rättigheter och i det fall att detta inte uppnås har man som rättighetsbärare rätt att inför domstol få fallet prövat.⁹ För att summera nummer ett och två ska alltså alla aktiviteter främja mänskliga rättigheter, samt att principer kring mänskliga rättigheter ska styra alla aktiviteter. Artikel tre menar att: ”Programmes of development cooperation contribute to the development of the capacities of duty-bearers to meet their obligations and of ’rights-holders’ to claim their rights.”¹⁰

Förutom de tre artiklar som här visats redogör man i UN Common Understanding även för fler kriterier för ett HRBA. Man menar att ett fungerande HRBA består av mer än att endast implementera ett bra handlingsätt inom utveckling. Man förklarar i dokumentet vilka fler inslag som krävs för att kunna kalla ett tillvägagångssätt rättighetsbaserat, exempelvis att kunna identifiera kapaciteter hos rättighets- och skyldighetsbärare och att de lokala invånarna själva är involverade i utvecklingsprocessen.¹¹ Jag kommer inte lägga fokus på dessa extra kriterier i analysen, då de heller inte får särskilt stort utrymme i UN Common Understanding. Det är endast de första tre artiklarna som beskrivs med utförligare förklaringar och således är det de som skapat mitt teoretiska perspektiv. De övriga kriterierna för ett HRBA kommer endast hänvisas till när de är relevanta för de ämnen som tas upp i analysen.

---

⁷ UN Practitioners' Portal on Human Rights Based Approaches to Programming (HRBA Portal), ”The Human Rights Based Approach to Development Cooperation: Towards a Common Understanding Among UN Agencies”, *UN Development Group – Human Rights Mainstreaming Mechanism*, 2013-12-02, hämtat 2013-12-02.

⁸ UNDG, *UN Common Understanding*, 2003, s. 1.

⁹ UNDG, *UN Common Understanding*, 2003, s. 2.

¹⁰ UNDG, *UN Common Understanding*, 2003, s. 2.

¹¹ För fullständig lista, se UNDG, *UN Common Understanding*, 2003, s. 3.

UN Common Understanding konstruerar det rättighetsperspektiv som UNICEF använder sig av i sitt arbete och därför är det relevant för min frågeställning. I samband med att jag valde UNICEF:s strategiska plan som primärmaterial följde detta dokument naturligt som teori för en uppsats kretsande kring arbetet med rättigheter i utveckling. I den första delen av min analys har jag sålunda använt mig av UN Common Understanding som teori för att undersöka hur en rättighetsförståelse kan urskiljas i UNICEF:s kommande strategiska plan. Min huvudsakliga teori är dock den jag kommer beskriva härnäst: det mer kritiska perspektivet influerat av Pogges teori med betoning på ansvar och institutionell förändring.

1.4.2 Pogges teori

I den andra delen av min analys kommer jag använda mig av Thomas Pogges teori kring mänskliga rättigheter och global utveckling med betoning på ansvar. Till skillnad från UN Common Understanding som följde av valet av material är Pogges teori som sagt något som skapar en kontrast i min analys och det perspektiv jag själv valt för att undersöka mitt material. Pogge är professor i filosofi¹² och har skrivit flertalet artiklar kring fattigdom och svält kopplat till mänskliga rättigheter. Pogge menar att omvärlden har ansvar för dessa globala problem och således skyldigheter att arbeta för upprätthållandet av de drabbades rättigheter. Till skillnad från det HRBA UNICEF använder sig av proklamerar Pogge dock världsomfattande institutionella och ekonomiska reformer där internationell rättvisa prioriteras.¹³

Specifikt har jag valt att använda mig av Pogges artikel ”Recognized and violated by International Law: The Human Rights of the Global Poor” som grund för mitt teoretiska perspektiv. Jag valde artikeln därför att jag anser att Pogges resonemang för hur man ska arbeta för att hjälpa världens fattiga samt varför det är vår skyldighet motiveras tydligt däri och artikeln skapar då ett användbart perspektiv för min uppsats.¹⁴ Artikeln publicerades 2005 i *Leiden Journal of International Law* tillhörande *Cambridge Journals* vid *Cambridge University Press*, vari artiklar alltid blir *peer reviewed*.¹⁵ I denna argumenterar Pogge för att institutionella förhållanden som skapar och

---

¹² Pogge, Thomas, ”Recognized and Violated by International Law: The Human Rights of the Global Poor”, *Leiden Journal of International Law*, Vol. 18, Nr. 4, 2005, s. 717.

¹³ Pogge, 2005, s. 745.

¹⁴ Jag har även läst Pogge, Thomas, ”Priorities of Global Justice”, *Metaphilosophy*, Vol. 32, Issue 1/2, 2001; Pogge, Thomas, ”The International Significance of Human Rights”, *Journal of Ethics*, Vol. 4, Issue 1/2, 2000; Pogge, Thomas, ”World Poverty and Human Rights”, *Ethics & International Affairs*, Vol. 19, Issue 1, 2005.

¹⁵ Cambridge Journals, ”About us”, *Cambridge University Press*, 2013, hämtat 2013-11-28.

upprätthåller fattigdom och svält utgör kränkningar av rättigheter, vilket strider mot artikel 28 i UDHR.¹⁶ Artikeln läses: ”Everyone is entitled to a social and international order in which the rights and freedoms set forth in this Declaration can be fully realized.”¹⁷ Vidare hävdar Pogge att omvärlden som upprätthåller denna internationella ordning faktiskt är ansvarig för den humanitära kris som pågår i de länder där stora delar av befolkning är drabbade av fattigdom och svält.¹⁸ Med detta i åtanke framför Pogge den positiva skyldigheten för det internationella samfundet att kompensera för fel som begåtts, som kommer av den negativa skyldighet institutioner har att inte kränka rättigheter.¹⁹ Denna skyldighet innebär skapandet av en institutionell ordning där alla har säker tillgång till sina rättigheter.²⁰ Pogge menar här att en ekonomisk reform på global nivå skulle vara en stor del av lösningen.²¹

Teorin kommer användas som ett mer kritiskt perspektiv för hur man arbetar med rättigheter och utveckling med en större fokus på ansvar och institutionell reform för att problematisera det rättighetsperspektiv UNICEF använder sig av. Jag har valt Pogge som kontrast mot UN Common Understanding därför att han genom sina artiklar presenterar en vision som går bortom det traditionella utvecklingsarbetet vilket UNICEF:s arbete är en del av. Pogge framhäver moraliska skyldigheter med fokus på institutionell förändring. Inom internationella lagar kring mänskliga rättigheter förespråkas tillvägagångssättet ”respect, protect, fulfil” för stater. På Office of the High Commissioner for Human Rights hemsida beskrivs tillvägagångssättet:

The obligation to respect means that States must refrain from interfering with or curtailing the enjoyment of human rights. The obligation to protect requires States to protect individuals and groups against human rights abuses. The obligation to fulfil means that States must take positive action to facilitate the enjoyment of basic human rights.²²

---

¹⁶ Pogge, 2005, s. 721.

¹⁷ Universal Declaration of Human Rights, UN Doc. A/RES/217 (III), 10 December 1948, art. 28.

¹⁸ Pogge, 2005, s. 741.

¹⁹ Pogge, 2005, s. 742.

²⁰ Pogge, 2005, s. 721.

²¹ Pogge, 2005, s. 742.

²² United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights, ”International Human Rights Law”, *United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights*, 2013-12-06, hämtat 2013-12-06.

Kriterierna för *fulfil* (uppfylla) kan vara väldigt kostsamma att genomdriva, därför är detta steg det som stater oftast har svårast för att uppfylla. UNICEF och andra utvecklingsorganisationer arbetar för att påverka stater och hjälpa dem att hjälpa sina invånare, ofta genom bidragsgivare ifrån västländer. Vad Pogge däremot argumenterar för är en global ordning där det är de rikare ländernas *skyldighet* att omfördela resurser så att världen blir mer rättvis och jämlik och för att förhindra att människor utsätts för svält och fattigdom. Pogge är väldigt utopisk i sin vision, vilket gör hans teori till ett intressant perspektiv i min analys.

1.5 Metod

Som nämndes i teoriavsnittet är min analys uppdelad i två steg. I mitt arbete använde jag mig av beskrivande idéanalys för att undersöka materialet. Ludvig Beckman, filosofie doktor i statsvetenskap och forskare vid Stockholms universitet, beskriver i sin bok *Grundbok i idéanalys: Det kritiska studiet av politiska texter och idéer* olika varianter av idéanalys och hur man arbetar med dem som metod, vilken har inspirerat min metod.²³ Utgångspunkten är att man arbetar främst med politiska material. UNICEF som organisation är politiskt obunden och den strategiska planen ska således inte vara influerad av någon ideologi. Mänskliga rättigheter och arbetet för dem är däremot politiskt, då det sammanlänkas med internationella förhållanden, överenskommelser och samarbeten vilka kommer ur politiska beslut. På så sätt kan det motiveras att även UNICEF:s strategiska plan, vilken vill uppnå rättigheter för barn, utvärderas ur ett idéanalytiskt perspektiv.

Jag har använt mig av en idécentrerad studie, där fokus ligger på själva innehållet i materialet, snarare än på vem som har framställt det.²⁴ Genom beskrivande idéanalys visar man hur en text bör förstås, och man kan, menar Beckman, ”säga något om textens budskap som inte säger sig själv. Med hjälp av de ’glasögon’ som forskaren själv utrustar sig med kan nya budskap eller oklarheter kanske blottläggas.”²⁵ De ”glasögon” som jag har använt mig av är mina två perspektiv: det ena framställt i UN Common Understanding och det andra utav Pogge. I mina två steg av analysen har jag använt mig av en analysapparat, vari centrala begrepp och uttryck i materialet görs

---

²³ Beckman, Ludvig, *Grundbok i idéanalys: Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*, Santérus Förlag, Estland, 2007.

²⁴ Beckman, 2007, s. 17.

²⁵ Beckman, 2007, s. 49-50.

användbara som mätpunkter för att besvara min frågeställning. Beckman menar att man gör ett begrepp användbart som mätpunkt genom att identifiera för sig själv vilken innebörd av begreppet man söker. Urvalet av dessa begrepp och uttryck har självklart påverkats av de teoretiska perspektiv jag använder.²⁶ I min analys har jag sökt centrala begrepp från mina perspektiv i materialet och diskuterat deras närvaro eller frånvaro. Jag har identifierat begreppens innebörd efter den beskrivning av dem som presenterats i materialen för mina teorier.

I den första delen av min analys har jag undersökt UNICEF:s strategiska plan utifrån det HRBA som presenteras i UN Common Understanding. Genom min metod har jag tolkat hur det rättighetsperspektiv som finns i UN Common Understanding genomsyrar den strategiska planen och således hur denna visar UNICEF:s rättighetsförståelse. De centrala uttryck som jag använt mig av här utgörs av uttryck av de artiklar som beskrivs för ett HRBA i UN Common Understanding, vilka redogjordes för i teoriavsnittet. Genom analysapparaten har jag undersökt den strategiska planens och UNICEF:s rättighetsförståelse genom en jämförelse med principerna för ett HRBA.

Mitt primärmaterial tillsammans med resultatet av det första steget av analysen skapar analysobjektet för det andra steget av min analys. Däri har jag nyanserat UNICEF:s rättighetsförståelse genom Pogges perspektiv på ansvar och utveckling. Jag har således studerat materialet ur en ny synvinkel. Användningen av metod har till viss del förändrats i denna del. Beskrivande idéanalys utgör fortfarande min metod, men i denna andra del av analysen har jag använt en större fokus på *skillnader* i förståelse av rättighetsperspektivet. Genom Pogges glasögon har jag ifrågasatt den tolkning av rättighetsförståelse som UNICEF framfört i sin strategiska plan och visat på hur Pogges teori kan utveckla denna förståelse. Min analysapparat består här av mätpunkter i form av centrala tankar inom Pogges teori, med huvudsaklig fokus på orsaker till problem och ansvar, skyldighetsbärare och en rättvis institutionell ordning. Genom en jämförelse med dessa och den strategiska planen samt den rättighetsförståelse hos UNICEF som framställdes i den första delen av analysen har jag tolkat och ifrågasatt mitt material.

---

²⁶ Beckman, 2007, s. 20, 24-25.

2. Litteraturöversikt och tidigare forskning

I detta kapitel kommer kopplingen mellan mänskliga rättigheter och utvecklingsarbete, samt tanken om ett human rights-based approach (HRBA) diskuteras genom att presentera teoretiker och deras tidigare forskning kring ämnet.

2.1 Mänskliga rättigheter och utveckling

Att det finns en koppling mellan mänskliga rättigheter och utvecklingsarbete är en välkänd tanke, om än med olika perspektiv. De båda influerar och främjar varandra, även om det krävs mer än att erkänna sambandet mellan de båda för att uppnå resultat. Utveckling är i sig självt också en rättighet. Rätten till utveckling presenterades först genom en resolution från FN:s generalförsamling 1986. Artikel 1 i "Declaration on the Right to Development" lyder:

The right to development is an inalienable human right by virtue of which every human person and all peoples are entitled to participate in, contribute to, and enjoy economic, social, cultural and political development, in which all human rights and fundamental freedoms can be fully realized.²⁷

Arjun Sengupta är av FN:s kommission för mänskliga rättigheter utnämnd oberoende expert kring rätten till utveckling och har skrivit flertalet artiklar kring grunden och uppfyllandet av denna. I "Realizing the Right to Development" påpekar Sengupta att, trots debatt kring frågan, är utveckling just en mänsklig rättighet då den fastställdes som sådan i Vienna Declaration and Programme of Action 1993.²⁸ I sina artiklar framhäver Sengupta ett rättighetsperspektiv i arbetet mot utveckling, i kraft av att faktiskt vara en mänsklig rättighet. Därav beskriver han skyldigheter för stater och individer.²⁹ Fokus är att uppnå "economic, social, cultural and political development, in which all human rights and fundamental freedoms can be fully realized", så som rättigheten beskrivs i deklARATIONEN. Han avkastar påståendet att civila och politiska rättigheter skulle vara av högre värde då de kräver "färre" resurser än socioekonomiska. Alla rättigheter är

---

²⁷ Declaration on the Right to Development, UN Doc. A/RES/41/128, 4 December 1986, art. 1.

²⁸ Sengupta, Arjun, "Realizing the Right to Development", *Development & Change*, Vol. 31, Issue 3, 2000, s. 553, 556.; Vienna Declaration and Programme of Action, UN Doc. A/CONF.157/23, 25 June 1993, part 1, para. 10.

²⁹ Sengupta, 2000, s. 557, 563.

rättigheter enligt Sengupta och ska uppfyllas, om än kanske i olika takt.³⁰ I ”Realizing the Right to Development” görs även hänvisningar till John Rawls och hans teori om rättvisa där de som har det sämst ställt prioriteras,³¹ som Sengupta anser är ”the motivation of the human rights approach to development - protecting the worst-off, the poorest and the most vulnerable.”³² Detta citat passar även in för det arbetsmotto UNICEF har - att hjälpa de som har det svårast först.³³

Amartya Sen är ekonom och har vunnit Nobelpriset i ekonomi för sitt bidrag till forskningsfältet kring fattigdom, utveckling och ekonomisk teori. Hans verk *Development as freedom* (översatt till svenska år 2002: *Utveckling som frihet*) nämns ofta inom ämnesområdet, eftersom Sen där presenterade en teori kring utveckling som utmanade det huvudsakligen ekonomiska synsätt man tidigare haft.³⁴ Som titeln på boken visar argumenterar Sen för att utveckling faktiskt innebär att människor har friheter och att processen mot utveckling består av ett arbete som söker att bekämpa de faktorer vilka skapar ofriheter. Dessa ofriheter inkluderar fattigdom och en dålig ekonomi vilka hindrar människor ifrån tillgången till mat och sjukvård etcetera, men också bristande social omsorg i samhället eller en förtryckande stat. Sen hävdar på så sätt att till vilken grad människor har friheter i ett samhälle mäter utveckling och att denna utvecklingsprocess endast blir möjlig när friheter ges.³⁵ Sen anser att människors frihet att leva det liv de så önskar alltid borde främjas, också kallat människors *förmågor*.³⁶ I samarbete med Martha C. Nussbaum har Sen även gjort känt det så kallade kapacitetsperspektivet, baserat på förmågor.

Nussbaum, professor i juridik och etik vid University of Chicago, är välkänd för kapacitetsteorin inom mänsklig utveckling. Internationella organisationer hänvisar ofta till Nussbaums teorier för deras arbete och både Nussbaums och Sens perspektiv har utmanat den traditionella BNP-modellen för mätandet av länders utveckling.³⁷ I artikeln ”Capabilities and Human Rights”³⁸ och i den nya boken *Främja förmågor: En modell för mänsklig utveckling* beskriver Nussbaum ett rättighetsperspektiv baserat på

---

³⁰ Sengupta, 2000, s. 559.

³¹ För vidare läsning om Rawls teori se: Rawls, John, *A Theory of Justice*, Harvard University Press, Cambridge, 1971.

³² Sengupta, 2000, s. 561.

³³ UNICEF Sverige, ”Så används pengarna”, *UNICEF Sverige*, 2013-12-04, hämtat 2013-12-04.

³⁴ Sen, Amartya, *Utveckling som frihet*, Daidalos, Uddevalla, 2002.

³⁵ Sen, 2002, s. 17-18.

³⁶ Sen, 2002, s. 25.

³⁷ Nussbaum, Martha C., *Främja förmågor: En modell för mänsklig utveckling*, Karneval förlag, Stockholm, 2013.

³⁸ Nussbaum, Martha C., ”Capabilities and Human Rights”, *Fordham Law Review*, Vol. 66, Nr. 2, 1997.

människors kapacitet/förmåga att uppnå exempelvis liv och hälsa, men också känslor, lek, samhörighet samt politisk och materiell kontroll över den egna miljön.³⁹ Nussbaum menar att teorin ”ser var och en som ett ändamål” och frågar vad varje person kan göra istället för att räkna ut ett medelsnitt av välfärden i samhället. Inom kapacitetsteorin anses det vara varje samhälles ansvar att frigöra möjligheter för människorna så att de kan uppnå sina förmågor, ifall de vill.⁴⁰ Till skillnad från Sen vill Nussbaum däremot inte mäta livskvaliteten i ett samhälle för att se utveckling, då hon menar att alla människor själva ska få välja vilka förmågor som är värdefulla för dem. På grund av stora individuella skillnader blir teorin därav inte mätbar.⁴¹ Dock är det ändå dessa förmågor eller kapaciteter som Nussbaum anser att ett samhälle ska arbeta för att främja och att det då leder till välmående för individer.

De perspektiv jag hittills presenterat är separata teorier, men de har ändå en del gemensamt. Även om det beskrivs på olika sätt, genom friheter, förmågor eller rätten till utveckling, syftar de alla till att uppnå utveckling genom att arbeta med mänskliga rättigheter, både civila och politiska samt socioekonomiska och kulturella. De har alla en central tanke om att implementerandet av mänskliga rättigheter i ett samhälle leder till välfärd, utveckling och en rättvisare värld. Denna tanke är också en som många bidragsgivare, NGOs och internationella organisationer delar, inte minst UNICEF vars syfte är att implementera och upprätthålla respekt för Barnkonventionen i alla länder.

Thomas Pogge, vars teoretiska resonemang har utvecklat mitt mer kritiska perspektiv, presenterar en märkvärdigt annorlunda ståndpunkt jämfört med de som proklamerar implementering av ett rättighetsperspektiv (på ett eller annat sätt) som lösningen. Pogge argumenterar också för en syn på allas lika rättigheter, men utveckling genom andra metoder. Som nämnts i teoriavsnittet förespråkar han institutionella ekonomiska förändringar, snarare än hjälparbete, för att kunna motverka den globala fattigdomen. Pogge anser att dessa reformer skulle spegla uppfyllandet av rättigheter för de som idag lider av fattigdom och undernäring.⁴² Det jag har gjort i min analys är att jag har undersökt en organisation vars arbete och rättighetsperspektiv främst är influerat av teoretiker som argumenterar för en implementering av mänskliga rättigheter i utvecklingsprojekt (det vill säga Sen, Nussbaum med flera), genom Pogges

---

³⁹ Nussbaum, 2013, s. 41-43.

⁴⁰ Nussbaum, 2013, s. 27.

⁴¹ Nussbaum, 2013, s. 28.

⁴² Pogge, 2005, s. 745.

institutionella perspektiv för att undersöka huruvida denna mer kritiska teori kan utveckla UNICEF:s rättighetsförståelse.

2.2 Human rights-based approach

Mac Darrow och Amparo Tomas skriver att FN-systemet under 1990-talet införde ett human rights-based approach för sina utvecklingsorgan i och med att deras anseende och effektivitet började ifrågasättas. Ett HRBA skulle återigen göra utvecklingsorganens mål och syfte efterstävningvärt och motivera deras arbete. I deras artikel ”Power, Capture, and Conflict: A Call for Human Rights Accountability in Development Cooperation” beskriver de konceptet för HRBA och diskuterar dess influens på FN-organ. Darrow och Tomas är kritiska till att det arbetssätt som förespråkas i HRBA verkligen har implementerats i praktiken inom utvecklingsarbete, men lämnar i en fotnot UNICEF utanför detta påstående, vilka de menar har arbetat väl för att utvärdera sitt arbetssätt.⁴³

Jakob Kirkemann Boesen och Tomas Martin, verksamma vid The Danish Institute for Human Rights, redogör i sin bok *Applying a Rights-Based Approach: An Inspirational Guide for Civil Society* för vad HRBA är och hur det kan användas i praktiken. De menar att: ”A rights-based approach to development is a framework that integrates the norms, principles, standards and goals of the international human rights system into the plans and processes of development.”⁴⁴ Vidare beskriver de HRBA som att identifiera grundorsaker för ett problem, samt de tillhörande rättighetsbärarna med anspråk och skyldighetsbärarna med ansvar att uppfylla de anspråken. Genom att använda sig av HRBA kan man åter fokusera på det ansvar staten har för individer, samt förstå de multidimensionella aspekterna av hur ett problem, så som fattigdom, skapar flera andra kränkningar av mänskliga rättigheter.⁴⁵ Utöver detta förklarar författarna skillnaden mellan att arbeta med behov kontra rättigheter. Det typiska välgörenhetskonceptet handlar om att hjälpa människor i behov av hjälp, av vår egen goda vilja. Detta koncept implicerar en känsla av tacksamhet hos de behövande mot de som bidrar samt en tanke från välgörenhetsorganisationerna att de behövande människorna är förtjänta av bistånd. När man istället använder sig av HRBA ligger

---

⁴³ Darrow, Mac & Tomas, Amparo, “Power, Capture, and Conflict: A Call for Human Rights Accountability in Development Cooperation”, *Human Rights Quarterly*, Vol. 27, Issue 2, 2005, s. 472.

⁴⁴ Kirkemann Boesen, Jakob & Martin, Tomas, *Applying a Rights-Based Approach: An Inspirational Guide for Civil Society*, The Danish Institute for Human Rights, Copenhagen, 2007, s. 9.

⁴⁵ Kirkemann Boesen & Martin, 2007, s. 9.

fokus på att uppfylla rättigheter. Individer är inte bara förtjänta av hjälp, utan har *rätt* till den. Människor ses som rättighetsbärare vars anspråk omvärlden har en skyldighet att uppfylla.⁴⁶ Kirkemann Boesen och Martin förklarar också hur man, genom att implementera ett HRBA till utvecklingsarbete, får en djupare förståelse för hur även diskriminering och maktförhållanden starkt påverkar åtkomsten av rättigheter och nödvändigheten i att hantera dessa faktorer för att kunna bekämpa de mer synliga problemen så som fattigdom och svält.⁴⁷ Med andra ord sätter HRBA problemen i kontext.

Paul J. Nelson och Ellen Dorsey har också diskuterat kopplingen mellan mänskliga rättigheter och utveckling och kommit fram till liknande slutsatser. Ett HRBA i utveckling flyttar fokus från välgörenhet till rättigheter samtidigt som utveckling som rättighet gör framsteg mätbara genom internationella standarder, med stater och omvärlden som ansvarstagare för att utvecklingen sker. Nelson och Dorsey påpekar också, likt Pogge, att de rikare länderna har särskilda internationella skyldigheter för skapandet av en mer jämlik värld.⁴⁸ De går vidare med att diskutera olika kopplingspunkter mellan utveckling och rättigheter samt implikationerna av dessa för NGOs. Samtidigt varnar de, likt Peter Uvin gör i sin artikel "From the Right to Development to the Rights-Based Approach: How 'Human Rights' Entered Development", för att det finns en risk för NGOs och utvecklingsorgan att fastna i mycket fint prat om HRBA men färre faktiska åtgärder eller projekt i enlighet med perspektivet.⁴⁹

Flera författare har diskuterat hur implementeringen av ett HRBA kan påverka en organisations arbete för utveckling. Paul Gready diskuterar värdet för NGOs i att använda ett HRBA i sitt arbete.⁵⁰ Shannon Kindornay, James Ron & Charli Carpenter redogör för framväxten av HRBA och diskuterar därefter hur det har påverkat NGOs arbetssätt och strukturer genom analys utifrån intervjuer, empiriska studier och personliga erfarenheter.⁵¹ Raymond C. Offenheiser och Susan H. Holcombe har

---

⁴⁶ Kirkemann Boesen & Martin, 2007, s. 10.

⁴⁷ Kirkemann Boesen & Martin, 2007, s. 12.

⁴⁸ Nelson, Paul J. & Dorsey, Ellen, "At the *Nexus* of Human Rights and Development: New Methods and Strategies of Global NGOs", *World Development*, Vol. 31, Issue 12, 2003, s. 2014.

⁴⁹ Nelson & Dorsey, 2003, s. 2014; Uvin, Peter, "From the Right to Development to the Rights-Based Approach: How 'Human Rights' Entered Development", *Development in Practice*, Vol. 17, Issue 4/5, 2007, s. 603.

⁵⁰ Gready, Paul, "Rights-Based Approaches to Development: What is the Value-Added?", *Development in Practice*, Vol. 18, Issue 6, 2008.

⁵¹ Kindornay, Shannon, Ron, James & Carpenter, Charli, "Rights-Based Approaches to Development: Implications for NGOs", *Human Rights Quarterly*, Vol. 34, Issue 2, 2012.

presenterat en artikel från en NGOs perspektiv där de redogör för motgångar och möjligheter kopplade till implementeringen av ett HRBA.⁵² Som flera andra konstaterar de att den största fördelen med ett HRBA är fokuset på rättigheter istället för välgörenhet, men de diskuterar också exempelvis svårigheter med att implementera en arbetsmetod som ska uppfylla både socioekonomiska och civila och politiska rättigheter. Offenheiser och Holcombe menar också att en ny utmaning för organisationer med ett HRBA är förståelsen av deras eget ansvar som skyldighetsbärare och behovet av partnerskap med organisationer och personer i utvecklingsländer, samt att man inom ett HRBA måste lägga mer fokus på forskning, utvärdering av projekt samt opinionsbildning vilket kan skapa problem för organisationer med begränsade resurser.⁵³

Som vi kan se genom tidigare forskning är HRBA ett väldebatterat ämne där vissa kan se värdet med tillvägagångssättet medan andra är mer skeptiska till att HRBA verkligen kommer användas eller göra skillnad. Flera författare har som sagt också försökt visa på hur konceptet kan användas eller har utvärderat implementeringen. De har alltså använt HRBA för att diskutera NGOs och FN-organs verksamhet. Detta kommer jag också göra när jag undersöker hur ett HRBA, genom UN Common Understanding, syns i utkastet av UNICEF:s kommande plan. Däremot kommer jag sedan byta perspektiv till Pogges teori för att utmana HRBA, vilket kan ge en ny synvinkel på debatten.

---

⁵² Offenheiser, Raymond C. & Holcombe, Susan H., ”Challenges and Opportunities in Implementing a Rights-Based Approach to Development: An Oxfam America Perspective”, *Nonprofit & Voluntary Sector Quarterly*, Vol. 32, Issue 2, 2003.

⁵³ Offenheiser & Holcombe, 2003, s. 285, 287- 288, 290, 299.

3. Analys

Jag kommer först undersöka vilken rättighetsförståelse som kommer till uttryck i UNICEF:s nya strategiska plan genom att analysera dokumentet utifrån det HRBA som förespråkas i UN Common Understanding. Därefter kommer jag genom Pogges teori kritiskt granska UNICEF:s nuvarande rättighetsförståelse för att undersöka vad hans mer kritiska perspektiv kan tillföra till UNICEF:s rättighetsförståelse.

3.1 UNICEF:s rättighetsförståelse

I den strategiska planen för 2014-2017, vars innehåll och rättighetsperspektiv är tänkt styra UNICEF:s arbete under de närmsta åren, kan man utläsa en medvetenhet kring det faktum att UN Common Understanding utgör det rättighetsbaserade tillvägagångssätt man bör anamma:

[Specialized agencies in the United Nations development system] are also acting in accordance with the United Nations Development Group (UNDG) programming principles, based on the human rights-based approach to cooperation [...].⁵⁴

Visad medvetenhet är ett steg på vägen, men måste också kompletteras med en efterföljande implementering av teorin i strategin. Om så är fallet kommer nu undersökas, varpå ett uttryck av UNICEF:s rättighetsförståelse kan visas. Detta första steg av analysdelen är indelat i tre underrubriker, efter de artiklar i UN Common Understanding som presenterades i beskrivningen av min teori.

3.1.1 Artikel 1: Aktiviteter ska bidra till uppfyllandet av rättigheter

All programmes of development co-operation, policies and technical assistance should further the realisation of human rights as laid down in the Universal Declaration of Human Rights and other international human rights instruments.⁵⁵

Enligt den första artikeln i UN Common Understanding skall all aktivitet utövad av UNICEF i första hand syfta till att uppnå mänskliga rättigheter. I UN Common

---

⁵⁴ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 4.

⁵⁵ UNDG, *UN Common Understanding*, 2003, s. 1.

Understanding hänvisar man till UDHR, dock kan det tänkas att Barnkonventionen och specifikt barns rättigheter är mer relevant för UNICEF då dessa utgör grunden för organisationens arbete. Det nämns vid flertalet tillfällen i den strategiska planen att:

The fundamental mission of UNICEF is to promote the rights of every child, everywhere, in everything the organization does [...].⁵⁶

Detta är på samma gång ett mycket starkt och ett mycket vagt påstående. Det är starkt på så sätt att man inkluderar, som UNICEF Sverige själva uttryckt det, ”varenda unge”.⁵⁷ UNICEF vill hjälpa varje barn i hela världen att uppnå sina rättigheter - det är vad citatet betyder och visar på organisationens ambition. Det visar också att man inom UNICEF tänker sig använda just ett rättighetsperspektiv för utveckling, vilket är vad som efterfrågas av UN Common Understanding. För en organisation vars arbete sträcker sig över just hela världen är detta rättighetsperspektiv också brett nog för att kunna anammas genomgående - man ska uppfylla rättigheter för alla barn i allt man gör. Däremot är ambitionen som presenteras här inte särskilt specificerad, vilket kan vara kontraproduktivt för uppfyllandet av en konsekvent användning av ett rättighetsperspektiv inom organisationen. Enligt UN Common Understanding ska alla aktiviteter direkt bidra till att rättigheter uppfylls⁵⁸ och med en så bred och därigenom vag förståelse som visas här kan både allt och inget fungera.

Lite mer specificerat blir det dock när UNICEF i sin strategiska plan presenterar de sju arbetsområden, eller ”outcomes”, vilka fokus kommer ligga på 2014-2017. Man presenterar områdena som hälsa; HIV och AIDS; vatten, sanitet och hygien; näring; utbildning; skydd av barn; och social delaktighet.⁵⁹ I den strategiska planen sägs följande om arbetsområdena:

The seven outcomes of the Strategic Plan, 2014-2017, encompass major aspects of child well-being. Together they converge to support the realization of the rights of all children, especially the most disadvantaged and excluded [...].⁶⁰

---

⁵⁶ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 2.

⁵⁷ UNICEF Sverige, ”För varenda unge - Kampanj och Humorgala”, *UNICEF Sverige*, 2013-12-12, hämtat 2013-12-12.

⁵⁸ UNDG, *UN Common Understanding*, 2003, s. 1.

⁵⁹ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 6-8 (egen översättning från engelska).

⁶⁰ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 6.

UNICEF menar här att genom att arbeta med dessa områden kommer rättigheter för barn uppfyllas och organisationen motiverar därigenom sina prioriteringar samtidigt som man hänvisar till principen om att syftet alltid är att förverkliga rättigheter. Huruvida detta sedan kommer resultera i att fler barnrättigheter faktiskt infrias ligger utanför ramarna för denna uppsats. Vad som däremot ska märkas är att man inom UNICEF visar en rättighetsförståelse som stämmer överens med den som proklameras i UN Common Understanding: alla aktiviteter (vilket det här får antas att fokusområdena representerar) ska direkt bidra till uppfyllandet eller stödjandet av rättigheter. Det ska också nämnas att man i UN Common Understanding inte nämner *vilka* rättigheter organisationer ska fokusera sitt arbete kring, utan endast att en eller flera ska uppnås genom projektet samt att alla rättigheter är likvärdiga och beroende av varandra. Således är UNICEF:s val av prioritet ingenting som motsäger teorin i det HRBA man ska följa.

3.1.2 Artikel 2: Principer kring mänskliga rättigheter ska styra allt arbete

Human rights standards contained in, and principles derived from, the Universal Declaration of Human Rights and other international human rights instruments guide all development cooperation and programming in all sectors and in all phases of the programming process.⁶¹

Det HRBA som presenteras i UN Common Understanding menar att principer kring mänskliga rättigheter ska styra alla sektorer av och processen för utvecklingsarbete. Vad som är viktigt här är att arbetet alltigenom planering, utförande och utvärdering genomsyras av ett rättighetsperspektiv och att principerna kring mänskliga rättigheter alltid finns i åtanke. I den strategiska planen uttrycker man att en rättighetsförståelse är närvarande i alla steg av arbetet: i planering, projekt och opinionsbildning.⁶² UNICEF vill ta ansvar för resultat och framhäver att de kommer överse implementeringen av den strategiska planen till deras projekt.⁶³ Uttryck som dessa påvisar hur viktigt det är att planen har ett rättighetsperspektiv då den kommer påverka allt framtida arbete.

Gällande hur UNICEF använder sig av rättighetsprinciperna i alla arbetsområden, kan man se en särskilt stor fokus på just jämlikhet och icke-

---

⁶¹ UNDG, *UN Common Understanding*, 2003, s. 1.

⁶² *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 2.

⁶³ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 14.

diskriminering. Det kan även tydas i titeln av planen: *Realizing the rights of every child, especially the most disadvantaged*. UNICEF vill genom den nya planen särskilt hjälpa de barn som har det svårast eller som tidigare har utsatts för eller utsätts för diskriminering.

The Strategic Plan contributes to realization of the rights of all children by emphasizing equity. Focusing on the most disadvantaged and excluded children, families and communities accelerates progress towards fulfilment of the rights of all children and reduces disparities.⁶⁴

Denna fokus visar på en medvetenhet kring att alla är lika värda och att de som har det svårast då förtjänar extra hjälp med att kunna uppnå sina rättigheter. Termen *equity* nämns genomgående i planen som en prioritet och man poängterar även behovet för UNICEF som organisation att speciellt arbeta vidare för att barn från ursprungsbefolkningar och barn med funktionsnedsättning ska få sina rättigheter tillgodosedda.⁶⁵ Detta framhäver återigen tanken att ingen får diskrimineras utan alla är jämlika. För att det ska uppnås måste dock extra resurser sättas in för att de som tidigare (och i vissa fall fortfarande) fått utstå en sämre behandling i samhället ska kunna åtnjuta alla mänskliga rättigheter, vilket UNICEF uppmärksammar i den strategiska planen och som visar på deras rättighetsförståelse.

Citatet ovan uttrycker också principen om att rättigheter är beroende av varandra och uppfyller varandra. Man säger att när de som har det svårast i samhället får sina rättigheter tillgodosedda leder det också till en större uppfyllelse av rättigheter genom hela samhället. Att förstå och använda sig av detta förhållande rättigheter emellan inom sitt utvecklingsarbete är också att använda sig av HRBA, vilket UNICEF menar att de kommer göra:

Programming guidance will also emphasize integration and synergy across different outcomes. For example, challenging discrimination against girls and ethnic minorities can be a useful strategy to simultaneously contribute to health, education, protection and other outcomes.⁶⁶

---

⁶⁴ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 4.

⁶⁵ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 4.

⁶⁶ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 8.

Att använda sig av ett arbetssätt där man kan se sammanlänknings mellan sina projekt med det överhängande målet att de tillsammans uppfyller barns rättigheter gör det enklare att se den större bilden utav det man gör. Som UNICEF själva beskriver det vill de uppfylla rättigheter för alla barn överallt och genom en inkorporerad rättighetsförståelse där man utnyttjar rättigheters relevans för varandra kommer man närmare sitt mål på ett mer effektivt sätt.

En viktig rättighetsprincip som också nämns i UN Common Understanding är att lokalbefolkningen ska vara delaktiga och inkluderas i utvecklingsprocessen. I det sista stycket av dokumentet där HRBA beskrivs utförligare anger man även ”The development process is locally owned” som ett kriterium.⁶⁷ I den strategiska planen skriver UNICEF att de kommer:

Scaling up proven interventions [...] and encouraging appropriate behaviour change and participation of children, including adolescents, and communities.⁶⁸

Man menar även att UNICEF:s arbete kommer leda till bland annat:

Enhanced support for children, families and communities to promote knowledge, behaviour change, demand for services and *opportunities for participation*.⁶⁹ (egen kursivering)

UNICEF menar således att deras arbete ska vara influerat av ett perspektiv där man uppmuntrar till lokal delaktighet samt att deras rättighetsperspektiv och arbete också leder till att de barn och familjer som tar del av projekten ska få *möjlighet att delta*. Man skriver också att det inom UNICEF alltid ska vara möjligt att variera projekten utifrån var man befinner sig⁷⁰ samt att det är en del av organisationens arbete att hjälpa länder och samhällen omarbeta den policy och rättighetsförståelse som UNICEF står för till faktiska projekt.⁷¹ Detta visar på en rättighetsförståelse där man är medveten om att delaktighet är en otroligt viktig princip, dock kommer man inte så långt i planen att man uttrycker ett krav för lokalbefolkningens kontroll av utvecklingsprojekten. Med tanke på den makt som den strategiska planen har i att ämna styra det framtida arbetet för

---

⁶⁷ UNDG, *UN Common Understanding*, 2003, s. 3.

⁶⁸ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 3.

⁶⁹ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 9.

⁷⁰ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 15.

⁷¹ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 4.

UNICEF finns det ett behov att vara tydlig med det rättighetsperspektiv man använder sig av. Således behövs det större fokus på lokalbefolkningens och samhällenas *kontroll* av utvecklingen för att konsekvent använda sig av ett HRBA som följer UN Common Understanding.

En princip som det lämnas väldigt lite utrymme för i den strategiska planen är att skyldighetsbärare har ansvar att uppfylla rättigheter och i det fall att detta inte uppnås har man som rättighetsbärare rätt att inför domstol få fallet prövat. Den första delen syns dock i planen genom att man syftar till det ansvar UNICEF som utvecklingsorganisation har att hjälpa skyldighetsbärare (oftast stater) att möta de anspråk av rättigheter som kommer ifrån rättighetsbärarna. Detta kopplas dock mer till princip nummer tre i UN Common Understanding som jag kommer gå vidare in på senare i analysen.⁷² Det som fokus dock ligger på här, i den rättighetsprincip som ska styra arbetet, är att den juridiska skyldigheten för stater och andra skyldighetsbärare framhävs samt rätten till domstolsprövningar när kränkningar begåtts. Detta nämns i UNICEF:s strategiska plan i samband med att man diskuterar fokusområdet social delaktighet:

[...] UNICEF will support interventions on rule of law and access to justice that address discrimination and promote accountability.⁷³

När man talar om skydd för barn nämner man också att förbättring inom området kräver ett intersektionellt arbete, då: “[...] child protection issues span the care, justice and civil registration domains”.⁷⁴ Att det däremot inte nämns som en överhängande princip som styr allt arbete inom alla områden visar på en brist i organisationens rättighetsförståelse i jämförelse med UN Common Understanding. Man får dock hålla i åtanke att UNICEF:s arbete syftar till att hjälpa främst barn och det kan förändra fokus inom rättighetsperspektivet. Detta betyder dock inte att barn har mindre rätt att få upprättelse eller att stater har ett mindre ansvar för dem, även fast det kan tänkas att barnen själva och samhället först ser föräldrarna som ansvarstagare. Tvärtom är det nästan av större vikt att upprätthålla och uppfylla barns rättigheter då de ofta inte kan göra det själva. Det kan också tänkas att UNICEF:s arbete syftar till att förbättra de situationer där förbättringar behövs, det vill säga där barns rättigheter inte blir uppfyllda. De fokuserar

---

⁷² Se s. 28-30.

⁷³ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 8.

⁷⁴ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 8.

således på utvecklingen till det bättre istället för på den juridiska upprättelsen. Att principen kring rättighetsbärares rätt till prövning inte får större fokus, utan endast kopplas till ett specifikt arbetsområde, i ett så viktigt dokument för UNICEF som den strategiska planen visar dock alltså på en brist i deras rättighetsförståelse, då det förminskar ansvaret för skyldighetsbärare inom övriga områden, eller det allvar som finns i att rättigheter faktiskt blir uppfyllda.

Övriga principer kring rättigheter vilka tas upp i UN Common Understanding är att mänskliga rättigheter är universella och inte kan mistas eller ges upp av en person, samt att de alla är odelbara och lika viktiga. Rättigheters universalism och egenskap av att vara omistliga kan anses som underförstått genom hela den strategiska planen. UNICEF säger att de vill uppfylla rättigheter för alla barn överallt, vilket visar på deras förståelse kring att alla barn har rättigheter och att det inte finns någon som har "mist" dem. Eftersom Barnkonventionen står som UNICEF:s grund och eftersom det är organisationens uppgift att förespråka att konventionen implementeras och efterföljs över hela världen kan man också tolka en förståelse kring att barnets rättigheter så som de är utsatta i Barnkonventionen gäller överallt. Således anammar UNICEF ett perspektiv där rättigheter är universella och inte kulturrelativistiska. Dock uttrycker man som sagt att projekt måste anpassas efter det samhälle man befinner sig i.⁷⁵

Det man kan diskutera är de sju arbetsområden som UNICEF valt att fokusera på under de kommande åren. Som jag nämnde tidigare uttrycker UN Common Understanding ingenting som strider mot att man kan välja ut områden att fokusera på, de nämner endast att projekt ska uppfylla en eller flera rättigheter. Däremot beskrivs principen kring att rättigheter är lika värda med att: "[Human rights] all have equal status as rights, and cannot be ranked, a priori, in a hierarchical order."⁷⁶ UNICEF väljer dock ut prioriter i sin strategiska plan, men det strider inte mot den rättighetsförståelse som beskrivs i UN Common Understanding. Som nämnts använder sig UNICEF av förståelsen kring att alla rättigheter är beroende av varandra och uppfyllelsen av en främjar uppfyllandet av flera andra. Därefter har de valt att fokusera på sju områden eftersom utvärdering av den förra planen visade att dessa behövde utvecklas.⁷⁷ UNICEF syftar därigenom inte till att rangordna rättigheter eller mena på att dessa områden uppfyller de viktigaste rättigheterna, utan de konstaterar endast att dessa sju är områden

---

⁷⁵ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 15.

⁷⁶ UNDG, *UN Common Understanding*, 2003, s. 2.

⁷⁷ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 3.

där utveckling fortfarande behövs. Således strider deras rättighetsförståelse inte mot principen om att alla rättigheter är lika viktiga.

3.1.3 Artikel 3: Utveckling främjar kapaciteter för skyldighets- och rättighetsbärare

Development cooperation contributes to the development of the capacities of 'duty-bearers' to meet their obligations and/or of 'rights-holders' to claim their rights.⁷⁸

I UN Common Understanding skriver man att utvecklingsarbete ska identifiera och främja kapaciteter för rättighetsbärare att göra anspråk och skyldighetsbärare att ta sitt ansvar. Det rättighetsperspektiv som UNICEF genom den strategiska planen använder sig av visar på en inkorporering av denna förståelse. När UNICEF i planen beskriver de effekter som UNICEF:s arbete kommer ha står det exempelvis (vilket jag också nämnde tidigare):

Enhanced support for children, families and communities to promote knowledge, behaviour change, demand for services and opportunities for participation.⁷⁹

Increased capacity of governments and partners, as duty-bearers, to identify and respond to specific challenges related to the protection and promotion of the rights of children and gender equality.⁸⁰

UNICEF beskriver också en implementeringsstrategi av den strategiska planen, kallad Capacity development, där man fokuserar på kapaciteter och att hjälpa individer och samhällen att använda sig av beteenden där man gör anspråk på resurser och rättigheter samt skapar möjligheter för rättighetsbärare att vara delaktiga i utvecklingen. UNICEF vill även hjälpa stater att stärka sin kapacitet att bistå med resurser, assistans, utvärdering av projekt med mera för att uppfylla sitt ansvar som skyldighetsbärare för rättigheter.⁸¹ I den strategiska planen står det: "UNICEF adds value to development efforts by linking normative and operational work. Therefore, UNICEF will continue to

---

⁷⁸ UNDG, *UN Common Understanding*, 2003, s. 2.

⁷⁹ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 9.

⁸⁰ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 9.

⁸¹ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 12.

help countries to translate policy into practice and vice versa.”⁸²

UNICEF visar på ett rättighetsperspektiv med en förståelse för det grundläggande förhållande som finns mellan rättighetsbärares anspråk och skyldighetsbärares ansvar för att uppmärksamma de anspråken och upprätthålla rättigheter. UN Common Understanding menar att genom användning av HRBA uppmärksammas de kapaciteter som krävs hos båda parter för att rättigheter ska främjas. Genom den strategiska planen menar UNICEF att de ska främja *behaviour change* och *demand for services* vilket är vad som krävs för att rättighetsbärare (i detta fall barn med deras familjer världen över) ska kunna ha chans att få sina rättigheter uppfyllda. För att skapa utveckling är det viktigt att man börjar med informations spridning kring att det faktiskt finns en rättighet till utveckling. Precis som Kirkemann Boesen och Martin skriver i sin bok är fokuset på att man faktiskt har rätt till något det som gör HRBA inom utveckling speciellt och skiljer det från välgörenhet.⁸³ För att UNICEF ska kunna sägas använda sig av det HRBA som visas i UN Common Understanding är det där de måste börja. I den strategiska planen visas ett rättighetsperspektiv där man fokuserar på rättighetsbärandens förståelse för och kapacitet att göra anspråk. UNICEF menar också att de genom sitt arbete kan hjälpa skyldighetsbärare hantera det ansvar de har och problemen som uppkommer under vägen för att upprätthålla rättigheter för barn. UN Common Understanding skriver att utvecklingsarbete ska leda till kapaciteter för skyldighets- och rättighetsbärare att uppnå ansvar respektive anspråk. Genom uttryck i den strategiska planen visar UNICEF på en rättighetsförståelse som stämmer överens med detta.

Allt som allt kan man konstatera att UNICEF har varit medvetna om det HRBA som beskrivs i UN Common Understanding och visar i den strategiska planen på en rättighetsförståelse som liknar den UN Common Understanding proklamerar. Man vill arbeta för uppfyllandet av rättigheter för alla barn världen runt, med grund i Barnkonventionen. Rättigheter är universella och främjar varandra och med detta i åtanke har man valt ut sju arbetsområden där man anser att utveckling är nödvändig. UNICEF säger även att framgång inom dessa områden leder till att fler rättigheter uppfylls. Fokus ligger på att hjälpa de som har det sämst först, det vill säga de barn som för tillfället är mest utsatta. De artiklar, främst principer kring mänskliga rättigheter

---

⁸² *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 4.

⁸³ Kirkemann Boesen, Jakob & Martin, Tomas, *Applying a Rights-Based Approach: An Inspirational Guide for Civil Society*, The Danish Institute for Human Rights, Copenhagen, 2007, s. 10.

vilka ska styra allt arbete, som inte uttrycks till den grad som de beskrivs i UN Common Understanding och som därmed visar på en skillnad i användning av HRBA är lokalbefolkningens kontroll av projekten, samt framhävandet av skyldighetsbärares ansvar och den juridiska prövning som man har rätt till när kränkningar begåtts. UNICEF:s perspektiv, så som det presenteras i den strategiska planen, innehåller dock möjligheter för lokalbefolkning att delta i utvecklingsprocessen. Utöver det fokuserar man mer på utveckling genom projekt i det fall att rättigheter inte uppfylls och lägger ingen större vikt på juridiska processer vid kränkningar.

Jag kommer nu undersöka den rättighetsförståelse som visats av UNICEF i den strategiska planen genom Pogges teori vilken betonar ansvarstagande och skyldighetsbärare inom utveckling och som fokuserar på institutionella reformer.

3.2 Pogges perspektiv

Inom UNICEF:s rättighetsförståelse kan vi se en fokus på just utveckling genom projekt och samarbeten för att arbeta framåt mot en bättre och mer rättvisare värld. UNICEF skriver att de under de kommande åren kommer arbeta med att hjälpa de som har det sämst ställt och de barn med funktionshinder eller tillhörande folkgrupper som genom historien har utsatts för diskriminering. Man använder sig av ett perspektiv där rättigheters uppfyllande och beroende av varandra utnyttjas och menar på att hjälp för dessa barn kommer leda till en bredare uppfyllelse av rättigheter genom hela samhället. Pogge instämmer i detta resonemang, även om han uttrycker det på ett annorlunda vis. Pogges tes är att omvärlden har skyldigheter att upprätthålla rättigheter för de i världen som lider mest idag; med andra ord de som lever i svält och fattigdom.⁸⁴ Att hjälpa dessa människor är enligt Pogge vägen till en rättvisare värld - så som den borde se ut.

Så långt kan man se likheter de två olika rättighetsperspektiven emellan, med en fokusering på de mest utsatta i samhället. När man däremot går vidare in på orsakerna till dessa problem och vilka som ansvarar för dem, eller hur man ska arbeta mot utveckling börjar man tyda skillnader mellan de två resonemangen. Dessa två olika skillnader i resonemangen utgör min uppdelning av det kommande steget i analysen, det vill säga skyldighetsbärare och problemorsaker följt av opinionsbildning för institutionella reformer.

---

⁸⁴ Pogge, 2005, s. 741.

3.2.1 Skyldighetsbärare och problemorsaker

I den strategiska planen skriver UNICEF att de ska arbeta med stater och andra skyldighetsbärare för att hantera de underliggande problemen som förhindrar barns rättigheter,⁸⁵ vilket också nämns som ett vidare kriterium för HRBA i UN Common Understanding.⁸⁶ Man går dock inte vidare in på vad dessa underliggande problem är i den strategiska planen. Utifrån Pogges perspektiv uppstår problemen till att så många hålls kvar i fattigdom ur den institutionella ordning vi har idag. De rikare länderna, menar Pogge, upprätthåller en ekonomisk världsordning genom internationella bestämmelser där de kommer fortsätta att utvecklas medan de fattigare länderna kommer stanna kvar i sitt nuvarande skede vilket leder till att invånarna inte kan ta sig ur fattigdom eller svält. På så sätt är det på grund av handlingar från västvärlden som många människor får sina rättigheter kränkta, varför det också är de rikare ländernas skyldighet att hjälpa de människor som de delvis försatt, men definitivt håller kvar, i denna situation.⁸⁷ Pogge förespråkar ekonomiska reformer på global nivå för en rättvisare värld. Som han själv uttrycker det i ”Recognized and Violated by International Law: The Human Rights of the Global Poor”:

[...] I believe that today’s vast human rights deficit, especially among the global poor, is best addressed through efforts a global (and national) institutional reform.

Relatively small reforms of little consequence for the world’s affluent would suffice to eliminate most of the human rights deficit, whose magnitude makes such reforms our most important moral task.⁸⁸

Pogge anser inte att den kris stora delar av världen befinner sig kan rättas till genom mer bistånd ifrån väst. Utan institutionella förändringar inom världsordningen kommer problemet aldrig lösas, samtidigt som de rikare länderna inte kommer ifrån det faktum att de har ansvar för pågående människorättskränkningar mot folk som hålls kvar i svält och fattigdom. Den hjälp som krävs ifrån de rikare länderna kan alltså inte ses som hjälp utav välgörenhet utan är faktiskt en *skyldighet* som kompensation för de kränkningar man varit ansvarig för.⁸⁹

---

⁸⁵ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 16.

⁸⁶ UNDG, *UN Common Understanding*, 2003, s. 3.

⁸⁷ Pogge, 2005, s. 741.

⁸⁸ Pogge, 2005, s. 745.

⁸⁹ Pogge, 2005, s. 741.

Genom användning av ett HRBA har UNICEF som syfte att uppfylla rättigheter, inte välgörenhet, vilket konsekvent kunde synas inom deras rättighetsperspektiv. Skyldighetsbärarna för dessa rättigheter nämns dock ofta endast som term utan förklaring eller som de respektive staterna. Precis som med underliggande orsaker för problem har Pogge även här ett mycket mer definierat och tydligare resonemang kring *vem* som behöver göra *vad* och *varför*. UNICEF:s rättighetsförståelse är grundad i att alla barn har rättigheter där stater har det största ansvaret att uppfylla dessa och att UNICEF:s roll är att hjälpa till med och förespråka denna utveckling. Även om UNICEF som organisation är beroende av bidrag från de rikare länderna och poängterar att man arbetar för att samla in resurser,⁹⁰ nämns aldrig västvärldens bidrag som en skyldighet, inte heller de rikare ländernas handlingar som en orsak till dagens problem. Det är dock underförstått att alla stater som kan *bör* bidra till UNICEF:s arbete, men ett uttryckande av *skyldigheter* väger alltid tyngre inom ett arbete kring rättigheter, vilket syns i Pogges teori.

Som vi kan se finns här ett utrymme för Pogges teori med fokus på ansvar att utveckla UNICEF:s rättighetsförståelse. Med stöd i Pogges teori kan argument föras för att UNICEF borde lägga större vikt på omvärldens och speciellt de rikare ländernas ansvar att hjälpa till, då de länderna enligt Pogge är skyldiga till människorättskränkningar genom ett upprätthållande av dagens institutionella ordning. UNICEF skulle då kunna få en större uppslutning till deras viktiga arbete, eller åtminstone ett tyngre moraliskt anspråk på varför fler borde eller *ska* hjälpa till inom utvecklingen.

Detta utgör på många sätt en parallell till *respect, protect, fulfil*,⁹¹ vilket jag också nämnde i avsnittet om teori. Pogge är en stark förespråkare av att förverkliga rättigheter, även om han ser det som en skyldighet för kompensering efter att någon blivit kränkt. UNICEF:s arbete och projekt är också en uppfyllelse av *fulfil*, där åtgärder måste tas för att uppfylla rättigheter. Vad Pogge menar, och som jag menar kan utveckla UNICEF:s rättighetsförståelse samtidigt som det kan användas som metod inom deras arbete, är att *fulfil* som princip har en moralisk grund i att faktiskt vara en skyldighet för världens länder; inte endast nationellt utan även globalt sett. De rikare länderna har ett globalt ansvar att uppfylla rättigheter, då de genom dagens ekonomiska ordning redan

---

⁹⁰ *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013, s. 3.

⁹¹ United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights, "International Human Rights Law", *United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights*, 2013-12-06, hämtat 2013-12-06.

har påverkat livssituationen för människor i utvecklingsländer till det sämre. Nu finns en skyldighet att förbättra vardagen för dem, där UNICEF kan arbeta med påverkan och därefter projekt. Genom en nyansering av rättighetsförståelsen utifrån Pogges teori blir resultatet således att UNICEF inte längre borde lägga störst fokus på underutvecklade länder och hjälpa, alternativt påverka, de respektive styrande i de länderna att prioritera barns rättigheter genom projekt. UNICEF borde istället framhäva att det är omvärlden som har det främsta ansvaret och skyldigheten att hjälpa. Detta kan organisationen göra genom påverkansarbete, vilket kommer diskuteras härnäst.

3.2.2 Opinionsbildning för institutionella reformer

Ett av de områden där man kunde se en viss skillnad hos den strategiska planen jämfört med UN Common Understanding var arbetet när kränkningar har begåtts, då UN Common Understanding uttryckligen nämnde rätten till juridisk prövning medan UNICEF alltså genom planen visade en rättighetsförståelse som byggde på att utveckling inom olika områden och samarbeten var vägen framåt.

Pogge fokuserar inte heller på domstolsprövningar i sig för upprättelse, utan, som sagt, en ny institutionell ordning där välfärd för alla prioriteras. En ordning där alla tar sitt ansvar. Medan UNICEF lägger sin fokus på utvecklingsarbete menar han i sin artikel ”Recognized and Violated by International Law: The Human Rights of the Global Poor” att dagens problem med fattigdom och svält inte beror på att vi ger för lite bistånd. Enligt Pogge kommer bistånd aldrig att räcka till eller helt lösa situationen, då världens fattiga systematiskt hålls kvar i deras nuvarande situation, återigen på grund av den institutionella ordning som råder.

Här finns också ett utrymme för Pogges teori att nyansera UNICEF:s rättighetsförståelse. Han förespråkar ett klart annorlunda tillvägagångssätt för utveckling än det som kan ses inom UNICEF:s arbete. Opinion är ett av organisationens arbetsområden och även om Pogge inte uttryckligen skriver detta skulle UNICEF, med hans resonemang som grund, behöva fokusera en allt större del av sitt arbete på opinionsbildning. På så sätt kan UNICEF påverka stater att omfördela ekonomiska resurser mot en sådan institutionell ordning som Pogge utlyser. När detta är uppnått kan man, enligt Pogge, tala om en rättvis världsordning med lika chans för alla att utvecklas. Endast då blir det återigen relevant för UNICEF att fokusera främst på projekt i utvecklingsländer, därför att endast då finns det faktiskt chans för projekten att lyckas.

Pogge menar alltså att istället för att förbättra eller ge mer resurser till utvecklingsarbete ska vi istället byta riktning och lägga fokus på att påverka det globala samfundet och den institutionella ordningen som idag försätter och håller kvar många i fattigdom. Som en organisation som kämpar för utveckling borde UNICEF, med en rättighetsförståelse som nyanseras av Pogges teori, arbeta för institutionella förändringar då den ordning vi lever i idag är försummande och ursäktande i sin utformning för världens fattiga på så sätt att hjälparbete från världens rikare länder syftar till att förbättra den situation som just de rikare länderna försatt de utsatta personerna i.

Att fortsätta med den ordning vi har idag utgör en faktisk rättighetskränkning enligt Pogge. Det är UNICEF:s arbete att undvika detta, speciellt för barn.

Utvecklingsarbetet som det utförs idag, om en välmenande, är enligt Pogge inte tillräckligt. Resultatet av nyanseringen utifrån Pogge blir således att UNICEF, för att kunna sägas arbeta effektivt för en förändring där alla barns rättigheter upplevs och respekteras, *måste* förändra den institutionella ordningen som ett första steg och genom opinionsbildning framhäva omvärldens ansvar.

Sammanfattningsvis kan Pogges teori med betoning på utveckling och ansvar nyansera UNICEF:s rättighetsförståelse inom områden främst berörande skyldighetsbärare och hur man ska arbeta mot utveckling. Genom att fokusera på omvärldens faktiska *skyldigheter* för att ge upprättelse för de människorättskränkningar världens fattiga fått utstå kan UNICEF på ett mer motiverat vis kräva staters bistånd inom utveckling, samt identifiera de rikare länderna som *främsta* ansvarstagare för rättigheter och utveckling. Utöver detta borde organisationen, med en rättighetsförståelse påverkad av Pogges perspektiv, främst fokusera på opinionsbildning för att kunna skapa en mer rättvis värld där utveckling för alla är möjligt.

4. Slutsats

Frågan jag har undersökt i denna uppsats är hur ett rättighetsperspektiv kommer till uttryck i den strategiska planen för UNICEF och hur Pogges mer kritiska rättighetsteori kan nyansera förståelsen. De teoretiska perspektiven anpassades efter de två olika delarna av frågeställningen.

I det första steget av min analys undersöktes UNICEF:s strategiska plan för åren 2014-2017 genom en beskrivande idéanalys utifrån det HRBA som beskrivs i UN Common Understanding, vilken har tre artiklar. Dessa tre artiklar utgjorde de centrala uttryck utifrån vilka materialet analyserades och jag kunde därmed visa UNICEF:s rättighetsförståelse. I UNICEF:s kommande plan kan man se uttryck av alla tre artiklarna.

Den första artikeln, vilken menar att alla projekt ska syfta till att uppfylla mänskliga rättigheter, anammats på ett både ambitiöst och vagt sätt av UNICEF då de skriver att de ska uppfylla rättigheter för alla barn, överallt. Som jag betonade i analysen kan denna vaghet leda till svårigheter i det konkreta arbetet för barns rättigheter då man ofta behöver mer specifika riktlinjer. UNICEF presenterar dock också sju fokusområden för de kommande åren, vilka de motiverar som projekt varigenom rättigheter kommer uppfyllas och även leda till uppfyllandet av rättigheter bortom de som de direkt fokuserar på. UNICEF visar alltså i sin strategiska plan på en förståelse kring att projekt alltid ska ha målet att uppfylla rättigheter för barn, vilket är precis vad som efterfrågas i artikel 1 i UN Common Understanding. Detta är egentligen också det som efterfrågas av Sen⁹² och Nussbaum,⁹³ vars teoretiska perspektiv presenterades under tidigare forskning. Även om de beskriver sina perspektiv genom friheter och kapaciteter betyder det i slutändan samma sak: utvecklingsprojekt ska syfta till att människor (och speciellt barn i det här fallet) ska kunna ha friheter/kapaciteter/rättigheter till att kunna leva ett fullvärdigt liv och få möjligheter att skapa det liv de själva vill ha.

Artikel 2 i UN Common Understanding menar att principer kring mänskliga rättigheter ska styra alla aktiviteter och utvecklingsprojekt. I den strategiska planen kan man se en fokus på principen om jämlikhet; alla är lika värda. Just för åren 2014-2017 kommer utveckling för de mest utsatta vara ett överhängande mål, vilket visar på en önskan att höja levnadsstandarden för de som inte har det så bra och skapa ett mer

---

⁹² Sen, 2002.

⁹³ Nussbaum, 2013.

jämlikt samhälle. Som jag även hänvisade till i förra stycket använder sig UNICEF också av ett rättighetsperspektiv där man utnyttjar rättigheters relevans för, beroende och uppfyllelse av varandra, vilket också är en rättighetsprincip som nämns i det teoretiska perspektivet. Dessa två kommer främst till uttryck i den strategiska planen.

Min studie visar att de två rättighetsprinciper som inte får fokus eller uttrycks till den grad som förespråkas i UN Common Understanding är lokalbefolkningens kontroll av projekten samt ansvarstagande för skyldighetsbärare och juridiska åtgärder i det fall att rättigheter kränkts. Att lokalbefolkningen och de olika staterna ska delta i projekten uttrycks och uppmanas till, men i den strategiska planen framställs UNICEF som ägare av utvecklingen snarare än befolkningen. Detta visar på en brist i UNICEF:s rättighetsförståelse - jämfört med UN Common Understanding, men också generellt sett. Gällande avsaknaden av kontinuerliga hänvisningar till rätten till juridisk prövning när man utsätts för kränkningar kan det kopplas till att UNICEF förespråkar just utvecklingsprojekt för en bättre värld och lägger då inte särskilt stor fokus på just domstolsprövningar. De uppmärksammar självfallet ansvarstagare och hänvisar då främst till den aktuella staten. Hanteringen av kränkningar och den efterföljande juridiska processen är dock inget som bidrar till uppbyggandet av UNICEF:s rättighetsförståelse. UNICEF:s resonemang kring ansvar och utveckling har, som min uppsats visar, skapat intressanta möjligheter för Pogges teori att nyansera rättighetsförståelsen. Offenheiser och Holcombe diskuterar också i deras artikel problematiken kring hur NGOs hanterar sitt eget ansvar som skyldighetsbärare.⁹⁴ Som jag skrev i analysen kan man i den strategiska planen se uttryck för att UNICEF vill ta ansvar för sina projekt, resultaten av dem och den utveckling organisationen bidrar till. Man har även som syfte för organisationen att främja efterföljandet av Barnkonventionen i alla länder. Identifierandet av just utvecklingsorganisationen i sig som skyldighetsbärare är dock inget som nämns i varken UN Common Understanding eller den strategiska planen för UNICEF.

Artikel tre hänvisar just till utvecklandet av kapaciteter hos rättighets- och skyldighetsbärare. Genom utläsning av den strategiska planen anses skyldighetsbärare dock främst vara stater. UNICEF visar på en rättighetsförståelse där kapaciteter för de båda uppmärksammas och genom arbetet syftar man till att utveckla dessa.

Sammanfattningsvis är den rättighetsförståelse som kommer till uttryck i

---

⁹⁴ Offenheiser & Holcombe, 2003, s. 290.

UNICEF:s strategiska plan för åren 2014-2017 mycket lik det HRBA som presenteras i UN Common Understanding. Denna slutsats stämmer överens med det påstående Darrow och Tomas gör i sin artikel om att UNICEF arbetat väl för att implementera ett HRBA.⁹⁵ Den rättighetsförståelse som UNICEF visar är genomsyrad av ett samband mellan utveckling och rättigheter, med en prioritet på just utvecklingsprojekt för att uppfylla rättigheter och då utvecklingsprojekt vilka styrs av principer kring mänskliga rättigheter. Dessa är främst jämlikhet och rättigheters uppfyllande av varandra.

I den andra delen av min analys nyanserade jag UNICEF:s rättighetsförståelse genom Pogges mer kritiska rättighetsperspektiv. Intressant nog var det område där Pogges teori hade störst potential att påverka UNICEF:s rättighetsförståelse detsamma som den lucka vilken främst kunde ses mellan UNICEF:s strategiska plan och UN Common Understanding, om än på ett annorlunda vis. Med andra ord just ansvar och processer för rättvisa. Pogge menar att arbetet för utveckling borde lägga mer fokus på att poängtera omvärldens faktiska skyldigheter och ansvar, samt att omfördela resurser för en rättvisare värld. De rikare länderna har skyldighet att hjälpa världens fattiga då de genom den nuvarande institutionella ordningen håller kvar dem i det tillståndet. Min uppsats visar att Pogges teori kan nyansera UNICEF:s rättighetsförståelse på så vis att de borde identifiera omvärlden och främst de rikare länderna som skyldighetsbärare och kräva deras hjälp i utvecklingen som en del av deras ansvar. Genom denna förståelse för uppfyllandet av rättigheter och för vilka som har skyldigheten att genomföra dessa visar uppsatsens resultat också att UNICEF borde fokusera en större del av deras arbete på opinionsbildning där omvärldens skyldigheter framhävs. Precis som Kirkemann Boesen och Martin beskriver ett HRBA⁹⁶ visar min studie att UNICEF, med en grund i Pogges perspektiv, borde söka grundorsakerna för problemen, vilket Pogge menar är bevarandet av dagens institutionella ordning där de rika länderna fortsätter utvecklas medan övriga länder och människor hålls kvar i fattigdom, samt identifiera skyldighetsbärare med ansvar att uppfylla rättigheterna. Kirkemann Boesen och Martin poängterar också maktförhållandens påverkan för åtkomsten av rättigheter och att detta måste hanteras för att undvika kränkningar.⁹⁷ Detta är även vad Pogge förespråkar i sin teori och vad UNICEF, med en rättighetsförståelse påverkad av Pogges perspektiv, borde göra.

Resultatet av min studie visar att UNICEF, genom en rättighetsförståelse

---

⁹⁵ Darrow & Tomas, 2005, s. 472.

⁹⁶ Kirkemann Boesen & Martin, 2007, s. 9.

⁹⁷ Kirkemann Boesen & Martin, 2007, s. 12.

nyanserad av Pogges teori, inte längre borde lägga störst fokus på utvecklingsprojekt. En förändring inom arbete behövs enligt Pogge och för UNICEF innebär denna förändring just en större fokus på opinionsbildning för att skapa en rättvisa institutionell ordning, samt på att framhäva ansvaret för omvärlden.

4.1 Slutdiskussion - är Pogges teori endast en utopi?

Genom denna uppsats har jag kunnat visa på hur UNICEF:s rättighetsperspektiv kan förstås genom en idéanalys av uttryck av centrala begrepp från teorin i UN Common Understanding i UNICEF:s strategiska plan. Jag har därefter kunnat nyansera förståelsen utifrån Pogges teori, vilket gav öppning för ett nytt synsätt på arbetet inom utveckling och rättigheter för UNICEF som organisation. Man kan däremot ställa sig frågan huruvida Pogges teori överhuvudtaget går att arbeta efter. Pogge menar att man ska genomföra institutionella reformer för en rättvisare värld. Han motiverar detta genom att poängtera omvärldens skyldigheter och menar att en uppfattning om detta *borde* leda till att de rikare länderna tar sitt ansvar. Hur gör man dock för att motivera de rikare länderna till en global omfördelning av resurser om de inte lyssnar till argumentet att det är deras ansvar? Detta är otydligt i Pogges teori. Som teoretiker befinner sig Pogge i en helt annan situation än vad människorna som utgör UNICEF gör. De som arbetar för UNICEF och producerat den strategiska planen måste följa sin egen plan och faktiskt göra det de säger att de ska göra. Resurser, både ekonomiska, materiella samt bemanning, påverkar de mål man kan sätta för organisationen, vilket Offenheiser och Holcombe framhäver i deras artikel,⁹⁸ och internationella förhållanden påverkar i allra högsta grad arbetet. Planen måste i alla avsikter vara genomförbar.

Pogges teori behöver däremot inte vara genomförbar. Självklart underlättar det om den metod han förespråkar går att arbeta efter och i en perfekt värld hade det alldeles säkert också fungerat. Jag behöver väl dock knappast säga att vi inte lever i en perfekt värld. Mänskliga rättigheter står inte alltid överst på agendan, speciellt inte barns rättigheter. Den internationella arenan är uppbyggd av maktförhållanden och ekonomiska förutsättningar, vilket Pogge kritiserar i förhållande till uppfyllandet av mänskliga rättigheter. Pogge motsätter sig det faktum att världen fungerar så, men just detta faktum är varför man måste ifrågasätta genomförbarheten i Pogges teori. Perspektivet ger en intressant nyansering av UNICEF:s rättighetsförståelse, en

---

⁹⁸ Offenheiser & Holcombe, 2003, s. 288.

nyansering som rent teoretiskt är spännande att diskutera. Att genomföra en praktiskt implementering är däremot enklare sagt än gjort. Genom denna uppsats är det åtminstone sagt. Jag har gått i Pogges fotsteg och fört fram teoretiska argument för en annorlunda utveckling i UNICEF:s arbete. Detta kan tyckas otillräckligt i den faktiska världen, precis som det arbetssätt Pogge proklamerar kan anses ouppnåeligt. Däremot är det visionära hos teoretiker det som visar på deras potential. För hur uppnås förändring om inte någon argumenterar för den? Pogges teori är kanske en utopi, men det är en utopi väl värd att sträva efter där ingen lever i fattigdom.

5. Källförteckning

5.1 Primärmaterial

United Nations Economic and Social Council, *The UNICEF Strategic plan, 2014-2017: Realizing the rights of every child, especially the most disadvantaged*, UN Doc. E/ICEF/2013/21, 11 July 2013

5.2 Litteratur

Beckman, Ludvig, *Grundbok i idéanalys: Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*, Santérus Förlag, Estland, 2007

Darrow, Mac & Tomas, Amparo, "Power, Capture, and Conflict: A Call for Human Rights Accountability in Development Cooperation", *Human Rights Quarterly*, Vol. 27, Issue 2, 2005

Gready, Paul, "Rights-Based Approaches to Development: What is the Value-Added?", *Development in Practice*, Vol. 18, Issue 6

Kindornay, Shannon, Ron, James & Carpenter, Charli, "Rights-Based Approaches to Development: Implications for NGOs", *Human Rights Quarterly*, Vol. 34, Issue 2, 2012

Kirkemann Boesen, Jakob & Martin, Tomas, *Applying a Rights-Based Approach: An Inspirational Guide for Civil Society*, The Danish Institute for Human Rights, Copenhagen, 2007

Nelson, Paul J. & Dorsey, Ellen, "At the Nexus of Human Rights and Development: New Methods and Strategies of Global NGOs", *World Development*, Vol. 31, Issue 12, 2003

Nussbaum, Martha C., "Capabilities and Human Rights", *Fordham Law Review*, Vol. 66, Nr. 2, 1997

Nussbaum, Martha C., *Främja förmågor: En modell för mänsklig utveckling*, Karneval förlag, Stockholm, 2013

Offenheiser, Raymond C. & Holcombe, Susan H., "Challenges and Opportunities in Implementing a Rights-Based Approach to Development: An Oxfam America Perspective", *Nonprofit & Voluntary Sector Quarterly*, Vol. 32, Issue 2, 2003

Pogge, Thomas, "Priorities of Global Justice", *Metaphilosophy*, Vol. 32, Issue 1/2, 2001

Pogge, Thomas, "Recognized and Violated by International Law: The Human Rights of the Global Poor", *Leiden Journal of International Law*, Vol. 18, Nr. 4, 2005

Pogge, Thomas, "The International Significance of Human Rights", *Journal of Ethics*, Vol. 4, Issue 1/2, 2000

Pogge, Thomas, "World Poverty and Human Rights", *Ethics & International Affairs*, Vol. 19, Issue 1, 2005

Rawls, John, *A Theory of Justice*, Harvard University Press, Cambridge, 1971

Sen, Amartya, *Utveckling som frihet*, Daidalos, Uddevalla, 2002

Sengupta, Arjun, "Realizing the Right to Development", *Development & Change*, Vol. 31, Issue 3, 2000

Uvin, Peter, "From the Right to Development to the Rights-Based Approach: How 'Human Rights' Entered Development", *Development in Practice*, Vol. 17, Issue 4/5, 2007

5.3 Internetsidor

Cambridge Journals, "About us", *Cambridge University Press*, 2013,
<http://journals.cambridge.org/action/stream?pageId=2488&sessionId=85F98EF277DA8247427B067C2D2B5831.journals>, hämtat 2013-11-28

UN Practitioners' Portal on Human Rights Based Approaches to Programming (HRBA Portal), "The Human Rights Based Approach to Development Cooperation: Towards a Common Understanding Among UN Agencies", *UN Development Group – Human Rights Mainstreaming Mechanism*, 2013-12-02, <http://hrbaportal.org/the-human-rights-based-approach-to-development-cooperation-towards-a-common-understanding-among-un-agencies>, hämtat 2013-12-02

UNICEF, "Our history", *UNICEF*, 2013-12-28, http://www.unicef.org/about/who/index_history.html, hämtat 2013-12-28

UNICEF Sverige, "För varenda unge - Kampanj och Humorgala", *UNICEF Sverige*, 2013-12-12, <http://unicef.se/sa-arbetar-vi/kampanj-och-humorgala/for-varenda-unge>, hämtat 2013-12-12

UNICEF Sverige, "Så används pengarna", *UNICEF Sverige*, 2013-12-04, <http://unicef.se/sa-arbetar-vi/sa-anvands-pengarna>, hämtat 2013-12-04

UNICEF Sverige, "Så arbetar vi", *UNICEF Sverige*, 2013-12-28, <http://unicef.se/sa-arbetar-vi>, hämtat 2013-12-28

United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights, "International Human Rights Law", *United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights*, 2013-12-06, <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/InternationalLaw.aspx>, hämtat 2013-12-06

5.4 Övrigt

Convention on the Rights of the Child, 1577 U.N.T.S. 3, 20 November 1989

Declaration on the Right to Development, UN Doc. A/RES/41/128, 4 December 1986

United Nations Development Group, *The Human Rights Based Approach to Development Cooperation: Towards a Common Understanding Among UN Agencies*, 2003, http://www.undg.org/archive_docs/6959-

[The_Human_Rights_Based_Approach_to_Development_Cooperation_Towards_a_Common_Understanding_among_UN.pdf](#), hämtat 2013-11-21

Universal Declaration of Human Rights, UN Doc. A/RES/217 (III), 10 December 1948

Vienna Declaration and Programme of Action, UN Doc. A/CONF.157/23, 25 June 1993